



REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

Številka: 060-05-5/2024/8
Ljubljana, 14. 5. 2024

Predlog

ZAPISNIK

18. seje Komisije Državnega sveta za državno ureditev, ki je bila v sredo, 10. aprila 2024 ob 12. 00 uri. Seja je potekala v mali dvorani na Tomšičevi 5, Ljubljana in se je zaključila ob 13. 18 uri.

Prisotni:

predsednik: Rajko Fajt

člani: mag. Marko Zidanšek, Bojana Potočan, Milan Ozimič, Elena Zavavlav Ušaj (nadomeščala Bojan Kekec), Dušan Strnad, Miloš Pohole in Branimir Štrukelj.

Opravičena: Bojan Kekec in Jožef Školč.

Sejo je vodil Rajko Fajt.

Po elektronski pošti je bilo 3. aprila poslano vabilo s predlogom dnevnega reda:

1. Poročilo o delu Državne revizijske komisije za leto 2023, EPA 1421 - IX
2. Zaključki posveta Nujnost oblikovanja prožnega nacionalnega okolja za izobraževanje na področju informacijske varnosti
3. Potrditev zapisnika 11. izredne seje komisije
4. Pobude in vprašanja

5. aprila 2024 je bil posredovan predlog za razširitev dnevnega reda:

Predlog zakona o spremembi Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS-AB), skrajšani postopek, EPA 1428 - IX

Razširitev dnevnega reda je bila soglasno izglasovana in se je na dnevni red uvrstila kot 1.A točko dnevnega reda.

Nato je bil soglasno potrjen tudi celotni dnevni red:

1. Poročilo o delu Državne revizijske komisije za leto 2023, EPA 1421 – IX
- 1.A Predlog zakona o spremembi Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS-AB), skrajšani postopek, EPA 1428 - IX
2. Zaključki posveta Nujnost oblikovanja prožnega nacionalnega okolja za izobraževanje na področju informacijske varnosti
3. Potrditev zapisnika 11. izredne seje komisije
4. Pobude in vprašanja

Ad1) Poročilo o delu Državne revizijske komisije za leto 2023, EPA 1421 - IX

Pri točki je sodeloval član Državne revizijske komisije Marko Medved (v nadaljevanju: predstavnik predlagatelja), ki je poročilo tudi predstavil.

Poročilo je obsežno in sestavljeno v skladu z veljavno zakonodajo. Predstavljeno je bilo nekaj podatkov, ki Državno revizijsko komisijo umeščajo v sistem javnega naročanja pri nas. Statistika Ministrstva za javno upravo pravi, da v državi letno okoli 1000 naročnikov izvede približno 6800 postopkov javnega naročanja v vrednosti okoli 5,3 milijarde evrov. Državna revizijska komisija se ukvarja s tistimi javnimi naročili, pri katerih je mogoče zahtevati pravno varstvo z vložitvijo zahtevka za revizijo. Predstavljena statistika se nanaša na leti 2021 in 2022. Podatki s Portala javnih naročil, ki je mesto, kjer so objavljeni vsi večji postopki, kažejo, da so bili 2023 zahtevki za revizijo vloženi v 180 primerih postopkov javnega naročanja. Z vidika naročnikov je torej verjetnost, da bodo v nekem postopku javnega naročanja prejeli zahtevek za revizijo, zelo majhna.

V 180 postopkih javnih naročil je bilo vloženih skupaj 218 zahtevkov za revizijo. Vsaj 1 zahtevek za revizijo je 2023 prejelo 112 različnih naročnikov, več kot 1 zahtevek za revizijo je prejelo 33 naročnikov. Naročnikov, ki so 2023 v okviru istega postopka javnega naročila prejeli več kot 1 zahtevek za revizijo, je bilo 27. Največ zahtevkov za revizijo je bilo pri naročnikih iz Osrednje slovenske regije, največ pri organih Republike Slovenije, sledijo javni zavodi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti.

Zahtevki za revizijo so bili pri naročnikih v manjšem deležu vloženi zoper določbe razpisne dokumentacije, v večjem deležu pa zoper naročnikove odločitve ob izidu postopka. Naročniki so 2023 od 218 prejetih zahtevkov za revizijo 47 zahtevkov pravnomočno rešili že sami in posredovanje Državne revizijske komisije ni bilo potrebno.

Državna revizijska komisija je 2023 rešila 157 zahtevkov za revizijo, kar je 10 % več kot 2022. Analiza zahtevkov za revizijo kaže, da so bili v vseh primerih vlagatelj zahtevkov za revizijo ponudniki, predstavnik predlagatelja pa je posebej opozoril, da 2023 med vlagatelji zahtevkov za revizijo ni bilo zagovornikov javnega interesa, to so Računsko sodišče, Javna agencija za varstvo konkurence in Komisija za preprečevanje korupcije.

Skupna vrednost javnih naročil, v zvezi s katerimi je Državna revizijska komisija odločala v zahtevkih za revizijo, je 2023 znašala 1,8 milijarde evrov, kar bistveno manj kot 2022. Najvišje ocenjena vrednost, ki jo je Državna revizijska komisija reševala, je znašala 800 milijonov evrov, najnižja pa 8300 evrov.

72 % rešenih zahtevkov za revizijo je bilo vloženih zoper naročnikovo odločitev o izidu postopka, 28 % pa zoper razpisno dokumentacijo, kar je podobno kot 2022.

Državna revizijska komisija ima glede reševanja zahtevkov zakonsko postavljene roke, zadeve morajo biti rešene v 15 delovnih dneh od prejema popolne dokumentacije, po zakonu je treba določene zadeve (tiste, ki so sofinancirane s strani EU, postopki javnih naročil, pri katerih je ocenjena vrednost višja od 10 milijonov evrov in po novem postopki, ki so vodeni na podlagi interventne zakonodaje za odpravo posledic poplav poletja 2023) reševati prednostno. Takšnih rešenih zahtevkov je bilo 2023 22 %. Državna revizijska komisija zahtevke za revizijo rešuje v zakonsko določenih rokih in v povprečju znašajo 13,76 delovnega dne od prejema popolne dokumentacije; gledano od prejema zahtevka za revizijo pa 22,83 delovnega dne, kar je podobno kot v prejšnjih letih in je že na meji sprejemljivega.

Glede zahtevkov za revizijo so bili ponudniki, ki so vložili zahtevek za revizijo, uspešni 50 %, kar pomeni, da je Državna revizijska komisija zahtevkom bodisi delno ali v celoti ugodila ali celo razveljavila celoten postopek javnega naročila. Najpogostejši razlog za ugoditev zahtevku za revizijo je bil povezan z vprašanjem zahtevanih referenc, sledijo vprašanja glede kadrov, glede tehničnih specifikacij, vprašanja glede dopolnjevanja ponudb, sorazmernosti postavljenih zahtev in glede obrazložitev končnih odločitev.

Zoper odločitve Državne revizijske komisije je od 1. januarja 2021 dovoljen upravni spor, ki poteka pred Upravnim sodiščem RS in Državna revizijska komisija vsako leto prejme nekaj ugotovitvenih tožb. Če pogledamo podatke za celotno obdobje, torej od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2023, je Državna revizijska komisija v tem času izdala 243 takšnih odločitev, zoper katere je dovoljen upravni spor, in v 3 letih je bilo sproženih 13 upravnih sporov. Upravno sodišče je 6 tožb zoper Državno revizijsko komisijo zavrnilo, v primeru 4 tožb je bilo pritožnikom ugodeno, 2 postopka pa sta bila na sodišču zaradi umika tožbe ustavljena.

Predstavniki predlagatelja je izpostavil, da je Državna revizijska komisija tudi prekrškovni organ. Leta 2023 je bilo tako uvedenih 85 novih prekrškovnih zadev, kar je 50 % več kot 2022, skupaj so obravnavali 229 prekrškovnih zadev, rešili so jih 64. V omenjenih 64 zadevah je bilo izvedenih 76 zaključnih dejanj, vloženih je bilo 12 obdolžilnih predlogov, izdane 3 odločbe o prekršku, sprejetih 54 odločitev v obliki uradnega zaznamka in izrečenih 7 opozoril. Najpogosteje obravnavani prekrški na strani ponudnikov v postopku so, kot vsako leto, podaja neresnične izjave ali ponarejene listine, pri naročnikih pa oddaja javnega naročila brez izvedbe ustrezne vrste postopka in drobljenje javnih naročil. Na podlagi obdolžilnih predlogov, ki jih je Državna revizijska komisija vložila v zvezi s prekrški po Zakonu o javnem naročanju, je Okrajno sodišče v Ljubljani s sodbami, ki so postale pravnomočne 2023 izreklo za 315.000 evrov glob, kar je manj kot 2022, izrekli so tudi 5 opominov in 1 stransko sankcijo izločitve iz postopkov javnega naročanja ponudnikov izvajalcev.

Komisija je pohvalila predstavljeno poročilo in se zahvalila Državni revizijski komisiji za dobro opravljeno delo v 2023 pri nadzoru javnih naročil in s tem pri porabi javnega denarja.

Komisija ugotavlja, da ima Državna revizijska komisija zakonsko določene zelo kratke roke za izpolnjevanje svojih obveznosti in tako o zadevah odloča v nekaj dneh po prejemu popolne dokumentacije. V uvodu je bilo poudarjeno, da stranke v postopku zoper odločitve Državne revizijske komisije od 1. januarja 2021 lahko sprožijo upravni spor, ki poteka pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije. Komisijo je zanimalo, kaj to pomeni za učinkovitost postopkov javnega naročanja, ali mora Upravno sodišče v primeru odločanja o sporih na področju javnih naročil odločati prednostno, saj je znano, da postopki na Upravnem sodišču lahko trajajo tudi več kot leto in bi se zato lahko končne odločitve v revizijskih postopkih zavlekle.

Komisija se je seznanila, da Zakon o pravnem varstvu v postopkih javnega naročanja (ZPVPJN) Upravnemu sodišču določa instrukcijski rok, da odloči v 90 dneh od prejema tožbe. Opozorjeno je bilo še, da na Upravno sodišče pridejo najtežji in najobsežnejši primeri z največ dokumentacije, vendar so odločitve Upravnega sodišča po oceni Državne revizijske komisije hitre, natančnih podatkov oziroma analize o točnem trajanju postopkov pa žal nimajo. Podatki do 31. decembra 2023 kažejo, da so bile vse tožbe, ki jih je Upravno sodišče prejelo v tem obdobju, rešene, razen enega (1) primera. Komisija je bila tudi seznanjena, da postopek na Upravnem sodišču ne vpliva na sam potek javnega naročanja, saj velja ureditev, da ko Državna revizijska komisija izda odločitev in zahtevku za revizijo bodisi ugotovi ali ga zavrne, je takšna odločitev pravnomočna. Vlagatelj zahteve za revizijo lahko vložijo ugotovitveno tožbo na Upravno sodišče, vendar je sodba samo ugotovitvena in ne zadrži pravnomočnosti odločitve Državne revizijske komisije. To v praksi pomeni, da naročnik v primeru zavrnitve revizijske zahteve s strani Državne revizijske komisije z izbranim ponudnikom lahko sklene pogodbo in jo začne izvajati. Tudi če postopek teče naprej na Upravnem sodišču in to ugotovi določene nezakonitosti, v sklenjeno pogodbo sodišče ne poseže. Sedanja zakonska ureditev naročniku ob pravnomočni odločitvi Državne revizijske komisije, kljub poteku postopka na Upravnem sodišču, ne preprečuje sklenitve pogodbe z izbranim ponudnikom.

Pred leti je prišlo do občutnega zvišanja taks, ki jih treba vplačati v primeru sprožitve postopka revizije. Komisija je želela preveriti, kakšen vpliv ima to na pripad zadev. Po predstavljenih podatkih v poročilu je pripada na Državno revizijsko komisijo zdaj manj kot v letih pred tem.

Komisija je bila seznanjena, da je višina taks zakonsko opredeljena in se že nekaj časa ni spremenila, zanje pa je pristojno Ministrstvo za javno upravo. Minimalna taksa, ki jo mora vplačati vlagatelj zahtevka za revizijo, je 500 evrov, maksimalna pa 25.000 evrov in ni znano, ali je Ministrstvo za javno upravo kdaj opravilo analizo vpliva višine takse na število vloženih zahtevkov za revizijo. Predstavniki Državne revizijske komisije je še poudaril, da v primeru utemeljenosti zahtevka vlagatelj takso dobi povrnjeno, nepovrnjene takse pa ostanejo na podračunu Ministrstva za finance. Takse do določene mere preprečujejo morebitne zlorabe sistema pravnega varstva, ne vplivajo pa na samo učinkovitost pravnega varstva.

Komisija je izpostavila, da zaradi konkurence na trgu ponudniki pri prijavih na javna naročila v razpisni dokumentaciji ali v končnih odločitvah naročnika velikokrat iščejo tudi najmanjše napake ali anomalije - v tehnični dokumentaciji, spregledan kakšen datum in podobno, vse zato, da lahko izpodbijajo postopek izbire ponudnika in zahtevajo revizijo postopkov. Vse to lahko podaljša postopke izvajanja javnih naročil ali pa je naročnik na koncu prisiljen izbrati dražjega ponudnika. Komisija je opozorila, da manjše nedoslednosti ne bi smele biti razlog za razveljavitev razpisov.

Komisiji je predstavnik Državne revizijske komisije pojasnil, da se je zakonodaja na področju javnega naročanja v preteklih letih spreminjala, prav tako pa je tudi Državna revizijska komisija pridobila več prakse, tako da se je vpliv teh t. i. nebistvenih napak na revizijski postopek precej zmanjšal. Zakon o javnem naročanju tudi pravi, da naročnik lahko očitne in nebistvene napake v ponudbah spregleda, do sprememb je prišlo tudi z digitalizacijo, saj je razpisna dokumentacija zdaj elektronsko objavljena in prosto dostopna, tudi ponudbe se oddajo izključno elektronsko in ponudniki imajo več časa za pripravo ponudb in delajo zato manj napak pri ponudbah kot v preteklosti. Opozorjeno je bilo, da si naročniki iz različnih razlogov velikokrat tudi sami zapletejo situacijo s pripravo razpisne dokumentacije, ko pripravijo zelo obsežno dokumentacijo tudi za enostavne in pogoste predmete javnega naročila npr. v lokalnem okolju (pluženje cest, urejanje gozdnih cest, šolski prevozi ...). Tudi ponudniki ob pripravi ponudb mnogokrat tik pred rokom oddajo ponudbe z napakami. Opravljena analiza še pokaže, da naročniki v visokem deležu javnih naročil prejmejo le 1 ali 2 ponudbi, pri čemer je naročniku v interesu, da odda javno naročilo in morda v takšnem primeru kakšno napako tudi spregleda. Ima pa v tem primeru neizbrani ponudnik razlog za vložitev zahtevka za revizijo in če zadeva pride do Državne revizijske komisije, lahko na koncu res nastane vtis, kot je bilo omenjeno v razpravi na seji komisije, da je bila odločitev oddaje naročila razveljavljena zaradi neke banalne napake, če Državna revizijska komisija ugotovi, da naročnik ponudbe ne bi smel sprejeti. Komisija je bila seznanjena, da naročnik lahko nato izbere naslednjega najugodnejšega ponudnika, vendar tega ni dolžan storiti. Zakonodaja namreč tega ne določa in če je ponudba ekonomsko neugodna ali kako drugače neustrezna, jo ima naročnik pravico zavrniti. Dejstvo je, da naročnik nebistvene in očitne napake lahko spregleda in zaradi nebistvenih in očitnih napak v ponudbah Državna revizijska komisija ne razveljavi postopka javnega naročila in ugotovi, da napaka ni vplivala na izid postopka in na dopustnost ponudbe.

Glede na podatke v poročilu o delu Državne revizijske komisije se je 92 % rešenih zahtevkov za revizijo nanašalo na postopke, ki niso bili sofinancirani s sredstvi EU, zgolj 8 % jih je sofinancirala EU in komisija ugotavlja, da je to zelo velika razlika in se postavlja vprašanje, ali so za to kakšni konkretni razlogi, ali naročniki in ponudniki sofinancirana javna naročila iz

evropskih sredstev vzamejo resneje in se nanje bolje pripravijo. Kot je pojasnil predstavnik Državne revizijske komisije le-ta ni preverjala teh razlik v pravnem varstvu med javnimi naročili, morda se več javnih naročil, ki so sofinancirana iz EU skladov, razreši že na 1. stopnji, pred naročnikom, vendar tega po prosto dostopnih podatkih ni mogoče ugotoviti. Morda naročniki ne želijo tvegati in že sami popravijo npr. del razpisne dokumentacije, da lahko nadaljujejo s postopkom. Komisija je bila seznanjena, da tudi v primeru javnih naročil, ki so sofinancirana s sredstvi EU naročniki prejmejo relativno malo ponudb in ponovno pridemo do težave naročnika, ki želi oddati javno naročilo. Seveda pa ni zanemarljivo, da so javna naročila sofinancirana s strani EU podvržena strožjim in natančnejšim pregledom dokumentacije, na kar se naročniki tudi bolje pripravijo.

Glede deleža revizij, ki so povezane z javnimi razpisi v lokalnih skupnostih, je bilo komisiji pojasnjeno, da so lokalne skupnosti med naročniki na 3. mestu po številu prejetih revizij, takoj za organi Republike Slovenije in javnimi zavodi (bolnišnice, zdravstveni domovi ...), vendar to ne pomeni, da imajo npr. lokalne skupnosti ali javni zavodi premalo znanja za vodenje javnih naročil, ampak so to naročniki, ki imajo veliko število javnih naročil in posledično tudi več zahtevkov za revizije. Državna revizijska komisija poudarja, da je pohvalno, da so naročniki 2023 od 218 prejetih zahtevkov za revizijo kar 47 zahtevkov pravnomočno rešili že sami in posredovanje Državne revizijske komisije ni bilo potrebno. Pri tem so 66 % zahtevkom za revizijo ugodili, ravno lokalne skupnosti so tiste, ki zelo pogosto ugodijo zahtevku za revizijo že na 1. stopnji. V preostalih primerih so zahtevke za revizijo bodisi zavrgli ali je bil postopek ustavljen zaradi umika zahtevka. 160 zahtevkov za revizijo so naročniki zavrnili, nato pa se je postopek javnega naročanja nadaljeval pred Državno revizijsko komisijo kot revizijski postopek.

Komisija ugotavlja, da je Državna revizijska komisija relativno majhen državni organ, ki opravi veliko dela v skrbi za javne finance in komisijo je zanimalo, ali je število zaposlenih zadostno ali bi za obvladovanje pripada potrebovali kadrovske okrepitve, ki bi omogočale še bolj kakovostno delo in morda še skrajšale postopke revizij. Komisiji je bilo pojasnjeno, da v Državni revizijski komisiji ni velike fluktuacije kadra, veliko navora se vlaga v to, da se revizijski zahtevki in ostale zadeve, za katere je odgovorna Državna revizijska komisija, rešujejo v zakonitih rokih. Vse njihove odločitve so javne in transparentne, sklepi so zelo obsežni in povedni in iz njih se tako naročniki kot ponudniki lahko veliko naučijo in odpravijo morebitne napake v prihodnjih postopkih javnega naročanja. Glede trajanja postopkov in morebitnega skrajševanja je bilo komisiji pojasnjeno, da ni vse odvisno od Državne revizijske komisije, ampak predvsem od strank v postopkih. Državna revizijska komisija ima zakonski rok, da mora odločiti v 15 delovnih dneh od prejema popolne dokumentacije, kar je samo po sebi kratek rok, vendar se ga uspejo držati. V primeru, da pride med naročnikom in ponudniki v revizijskem postopku do medsebojnih obtoževanj, kopičenja mnenj različnih izvedencev in podobno, pa to avtomatično podaljša čas za odločitev Državne revizijske komisije, na kar pa ta ne more vplivati.

Komisija se je seznanila s poročilom in za poročevalca na seji Državnega sveta in na seji Odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo določila državnega svetnika Rajka Fajta.

Ad1A) Predlog zakona o spremembi Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS-AB), skrajšani postopek, EPA 1428 - IX

Za razpravo so člani komisije prejeli še: zahtevo za sklic nujne seje Odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo in mnenje Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora.

Pri točki sta sodelovala predstavnika Ministrstva za javno upravo državna sekretarka Mojca Ramšak Pešec in mag. Branko Vidič.

Državna sekretarka na Ministrstvu za javno upravo Mojca Ramšak Pešec (v nadaljevanju: predstavnica MJU) je predstavila predlog zakona, s katerim se predlaga spremembo vrednosti plačnih razredov v plačni lestvici v Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS) in velja za vse, ki so vključeni v plačni sistem javnega sektorja. Podatek o rasti cen življenjskih potrebščin v obdobju december 2022–december 2023 je 29. 12. 2023 objavil Statistični urad Republike Slovenije in znaša 4,2 %, kar pomeni da se vrednost plačnih razredov plačne lestvice uskladi za 3,36 %. Uskladitev vrednosti plačnih razredov ter nominalnih osnov in dodatkov iz te točke se izvede s 1. junijem 2024.

V skladu z mnenjem Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora je bil vložen tudi amandma, s katerim se izrecno določa, da se do 1. junija 2024 plače v javnem sektorju obračunavajo glede na plačno lestvico kot velja zdaj, torej pred to predlagano spremembo.

Komisija je za razpravo prejela mnenje Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora, zahtevo za sklic nujne seje Odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo in amandma Poslanske skupine Svoboda, Poslanske skupine Socialnih demokratov in Poslanske skupine Levica.

V razpravi so se člani komisije dotaknili vprašanja minimalne plače in opozorili na plačno lestvico, predstavljeno v predlogu zakona, kjer številni plačni razredi z osnovno plačo ne dosegajo minimalne plače, in poudarili nujnost poprave takšnega sistema v smeri, da se plačna lestvica začne z minimalno plačo.

Predstavnica MJU je poudarila, da je razmerje med vrednostjo razredov in začetek vrednosti plačnih razredov v plačni lestvici do minimalne plače porušeno že vrsto let. Zaradi različnih razlogov se vrednosti plačnih razredov v plačni lestvici dolgo časa niso usklajevale, medtem ko se je minimalna plača spreminjala. Izpostavila je, da je eno izmed osnovnih izhodišč prenove plačnega sistema v javnem sektorju, da se plačna lestvica začne z minimalno plačo, vendar ne gre za enostavne spremembe. Nesporno dejstvo je, da je razlika med minimalno plačo in vrednotenjem delovnih mest v javnem sektorju prevelika, bodo pa imele spremembe, ki naj bi jih prinesel prenovljen plačni sistem v javnem sektorju, kar velike finančne posledice. V zvezi z minimalno plačo je bilo še pojasnjeno, da je minimalna plača samostojen institut, ki ni vezan na gibanje plač, ker gre pri minimalni plači za ukrep in varovalko socialne države ter da je podobna razlika med osnovno plačo in minimalno plačo tudi v zasebnem sektorju.

Komisija je opozorila, da se precejšnji del bremena višjih plač v javnem sektorju prenaša tudi na lokalne skupnosti, ki bodo morale poiskati vire znotraj svojih proračunov, običajno pa to pomeni, da se odrečejo kakšni investiciji. Leta 2024 bo obremenitev lokalnih skupnosti, po izračunih MJU, tako znašala 11 milijonov evrov, leta 2025 pa 22 milijonov evrov. Komisija opozarja, da gre za precejšnje obremenitve, pri čemer lokalne skupnosti na sprejemanje takšnih odločitev ne morejo vplivati in komisija je poudarila, da bi del stroškov, vsaj za 2024, morala prevzeti država.

Predstavnica MJU je poudarila, da bo v 2025 zvišanje obremenitev lokalnih skupnosti eden od elementov za pogajanja lokalnih skupnosti z državo glede določanja vrednosti povprečnine.

Komisija je predlog zakona soglasno podprla in za poročevalca na Odboru za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo določila državnega svetnika Rajka Fajta.

Ad2) Zaključki posveta Nujnost oblikovanja prožnega nacionalnega okolja za izobraževanje na področju informacijske varnosti

Komisija Državnega sveta za državno ureditev se je seznanila z zaključki posveta Nujnost oblikovanja prožnega nacionalnega okolja za izobraževanje na področju informacijske varnosti, ki ga je Komisija za državno ureditev 11. marca 2024 organizirala skupaj z Inštitutom za korporativne varnostne študije (ICS) in Slovenskim združenjem za korporativno varnost.

Na posvetu je tekla beseda o izzivih, ki jih prinaša zahtevno varnostno okolje z vključenimi varnostnimi grožnjami in problem zagotavljanja in izobraževanja kadra na področju informacijske varnosti. Ob dejstvu, da v različnih ključnih okoljih nujno potrebujejo ustrezno izobražen kader s področja kibernetike, se postavlja vprašanje, zakaj skozi izobraževalni sistem ne uspemo izobraziti zadostnega števila strokovnjakov teh profilov. Soočamo se tudi s pomanjkanjem interesa za izobraževanje na tem področju, kar predstavlja dodatno težavo, saj se pri omejenem številu kandidatov težko izvaja selekcija in specializacija kadra. Glede na drastično pomanjkanje kadra je nujen sistemski pristop za reševanje težav, nacionalno soglasje in usmerjanje porabe virov. Problematiko je treba postaviti tudi v perspektivo novih normativnih zahtev, ki prihajajo, in izjemnega razvoja informacijskih tehnologij, med katerimi izstopa umetna inteligenca in vsa vprašanja, povezana z njo. Posvet je bil namenjen razpravi in iskanju zaključkov, ki bi strateškim institucijam v državi pomagale pri iskanju učinkovitih poti za oblikovanje dinamičnega okolja na področju izobraževanja strokovnjakov s področja informacijske varnosti, strateškemu managementu in strokovni javnosti pa pokazal dobre prakse pri vpeljevanju in izgrajevanju bolj odzivnega in realnim potrebam trga prilagojenega izobraževalnega sistema.

Udeležence posveta je uvodoma nagovoril predsednik Državnega sveta Republike Slovenije Marko Lotrič.

Posvet je potekal v obliki okrogle mize, ki jo je moderiral izr. prof. dr. Denis Čaleta, Inštitut za korporativne varnostne študije (ICS).

Na okrogli mizi so sodelovali: dr. Aida Kamišalić Latifić, državna sekretarka na Ministrstvu za digitalno preobrazbo; mag. Marjan Kavčič, Urad Vlade za informacijsko varnost; dr. Franci Demšar, direktor Nacionalne agencije RS za kakovost v visokem šolstvu; Boštjan Košar, predsednik uprave Telekom Slovenija, d. d.; mag. Katja Kraškovic, dekanja Fakultete za podjetništvo Gea College in izr. prof. dr. Mojca Ciglarič, dekanja Fakultete za računalništvo in informatiko Univerze v Ljubljani.

Posvet sta povezovala izr. prof. dr. Denis Čaleta, ICS in Rajko Fajt, državni svetnik, predsednik Komisije Državnega sveta za državno ureditev.

V razpravi po okrogli mizi so sodelovali: prodekan Fakultete za elektrotehniko Univerze v Ljubljani izr. prof. dr. Boštjan Batagelj; mag. Stanislava Zadavec Capriolo, direktorica Združenja bank Slovenije; Tomaž Pihlar, Akrapovič, d. d.; Gašper Pintarič, Špica International, in izr. prof. dr. Simon Vrhovec, Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru.

* * *

Na podlagi predstavitev in razprave so bili oblikovani naslednji **z a k l j u č k i**:

1. Okrepiti in pospešiti je treba sodelovanje med pristojnimi državnimi institucijami, kot so

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Ministrstvo za digitalno preobrazbo, Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu, Urad Vlade za informacijsko varnost in vsemi univerzami. Parcialnost pristopov je še vedno premočno prisotna, kar hromi učinkovitost porabe že tako omejenih virov za izobraževanje na področju informacijske varnosti.

2. Nadaljevati in še okrepiti je treba horizontalno sodelovanje med vsemi pristojnimi ministrstvi, predvsem v smeri smotrnega načrtovanja in porabe virov, namenjenih za razvoj vsebin, povezanih z digitalno preobrazbo in digitalnimi kompetencami širše družbene skupnosti ter posledično tudi izobraževanjem na področju informacijske varnosti. Predlagamo, da Ministrstvo za digitalno preobrazbo prevzame horizontalno koordinacijo med pristojnimi ministrstvi.

3. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije naj na podlagi ustrezne analize ponovno oceni obseg financiranja koncesioniranih študijskih programov in financiranje usmeri predvsem v kadrovske potrebe trga dela na področju informacijske varnosti. Po trenutnih analizah in projekcijah se na področju kadrov, pomembnih za digitalno preobrazbo, kaže izrazita kadrovska praznina, ki jo bo zelo težko zapolniti.

4. Nadaljevati je treba s konceptom priznavanja mikro kompetenc v času študija, kar bo zagotavljalo, da bodo strokovnjaki v različnih fazah izobraževanja opravljali tudi zelo specifična strokovna usposabljanja za pridobitev mednarodnih certifikatov, kar bo zagotovilo, da bodo ob izstopu iz izobraževalnega sistema še bolj strokovno pripravljene za takojšnje izvajanje nalog na zahtevnem področju informacijske varnosti.

5. Na področju izobraževanja informacijske varnosti še okrepiti možnosti, ki jih prinaša bolonjski sistem v smeri izbiranja posameznih vsebin na različnih fakultetah in univerzah ali drugih samostojnih izobraževalnih institucijah. S tem bo skozi izobraževalni sistem na področju informacijske varnosti zagotovljena boljša specializacija kadra.

6. Nadaljevati in okrepiti je treba vključevanje ženske populacije na področja informacijske varnosti. Ta neizkoriščen kadrovski potencial lahko pomembno vpliva na izboljšanje stanja na področju kadrovske zmogljivosti tudi v okviru informacijske varnosti. Predlagamo podporo aktivnosti in iniciativ, ki podpirajo večje vključevanje žensk na področje informacijske in kibernetike varnosti.

7. Nujno je povečanje finančnih sredstev za Urad Vlade za informacijsko varnost, še posebej v luči nalog, ki jih bo prineslo izvajanje pristojnosti v okviru direktive NIS-2 in posledično novega Zakona o informacijski varnosti. V tem okviru poudarjamo nujnost ustrezne strokovne koordinacije vseh ukrepov, povezanih z izobraževanjem in usposabljanjem na področju informacijske varnosti.

8. Nujna je dodatna krepitev Nacionalnega kibernetike kompetenčnega centra, ki mora postati pomembno stičišče novih idej in pristopov na področju izobraževanja s področja informacijske varnosti.

9. Na posvetu je bila poudarjena nujnost nadaljevanja krepitev sodelovanja v okviru javno-zasebnih partnerstev med gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami pri prožnejšem

prehodu predavateljev in študentov iz enega v drug sistem že med izobraževanja. Poudarjena je bila nujnost izvajanja strokovne prakse med študijem, podeljevanje ustreznih štipendij in selekcioniranja kadrovskih potencialov že v zgodnjih letnikih izobraževalnih procesov. Le tako bo mogoče pridobiti dodatne kadre in preprečiti njihov odhod v tujino.

10. Na posvetu je bila izražena tudi podpora naporom Nacionalne agencije RS za kakovost v visokem šolstvu za skrajševanje akreditacijskih postopkov za uvajanje novih programov na področju informacijske varnosti in nadaljevanju kakovostnih evalvacij z namenom dviga ravni izvajanja obstoječih programov in vsebin na področju informacijske varnosti.

Komisija za državno ureditev je potrdila predlog zaključkov in predlaga, da Državni svet ob seznanitvi z zaključki posveta sprejme naslednji sklep: Državni svet na podlagi prvega in drugega odstavka 97. člena Poslovnika Državnega sveta poziva Vlado Republike Slovenije, Ministrstvo za digitalno preobrazbo, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije ter Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, da zaključke posveta proučijo in se do njih opredelijo v roku 30 dni.

Komisija je za poročevalca na seji Državnega sveta določila državnega svetnika Rajka Fajta.

Ad4) Potrditev zapisnikov 11. izredne seje komisije

Predlog zapisnika je bil soglasno potrjen.

Ad5) Pobude in vprašanja

Predsednik komisije Rajko Fajt je kolegom predstavil pobudo za soorganizacijo posveta komisije na temo zaostankov na Ustavnem sodišču. Poudaril je, da je po marčevski seji Državnega sveta potekal pogovor s predsednikom Državnega sveta Markom Lotričem, predsednikom Komisije za gospodarstvo, obrt, turizem in finance Mitjo Gorenščkom in podpredsednikom Komisije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj Leopoldom Pogačarjem o dopisu Gospodarskega kroga (združenje gospodarskih in kmetijskih organizacij), ki je bil posredovan komisiji, in v katerem opozarjajo na velike zaostanke na Ustavnem sodišču, kjer je več kot 2000 nerešenih zadev, od tega več kot 100 prioriternih. Posebej je bila izpostavljena zahteva za presojo ustavnosti Zakona o dohodnini. V dopisu je opozorjeno na kadrovske stisko Ustavnega sodišča, prav tako pa opozarjajo, da so številne ustavne presoje tudi posledica slabe zakonodaje.

Po kratki razpravi je bilo odločeno, da komisija organizacije posveta na to temo ne podpira, podpira pa morebitno obravnavo problematike v okviru točke dnevnega reda na eni od prihodnjih sej komisije in v sodelovanju z drugimi zainteresiranimi komisijami ali interesnimi skupinami. Prav tako je bilo predlagano, da se na to temo opravi razgovor pri predsedniku DS in se bolj jasno definira vsebino takšne točke dnevnega reda.

mag. Mateja Poljanšek, l. r.
sekretarka

Rajko Fajt, l. r.
predsednik